

Vi læser med kroppen

Sarah Bro Trasmundi

sarbro@sdu.dk

Læsning: Hvad er udfordringerne hos jer?

...hvad vil I gerne blive klogere på?

Læsning: Hvad virker hos jer?

Hvad ved vi egentlig om læsning?

Reading, then, is not an automatic process of capturing a text in the way photosensitive paper captures light, but a bewildering, labyrinthine, common and yet personal process of reconstruction. Whether reading is independent from, for instance, listening, whether it is a single distinctive set of psychological processes or consists of a great variety of such processes, researchers don't yet know, but many believe that its complexity may be as great as that of thinking itself [...] To completely analyze what we do when we read [...] would almost be the acme of the psychologist's achievements, for it would be to describe very many of the most intricate workings of the human mind. We are still far from an answer.

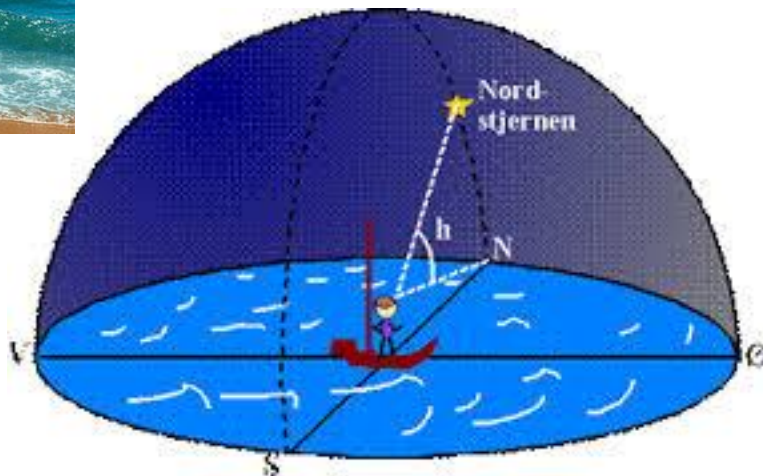
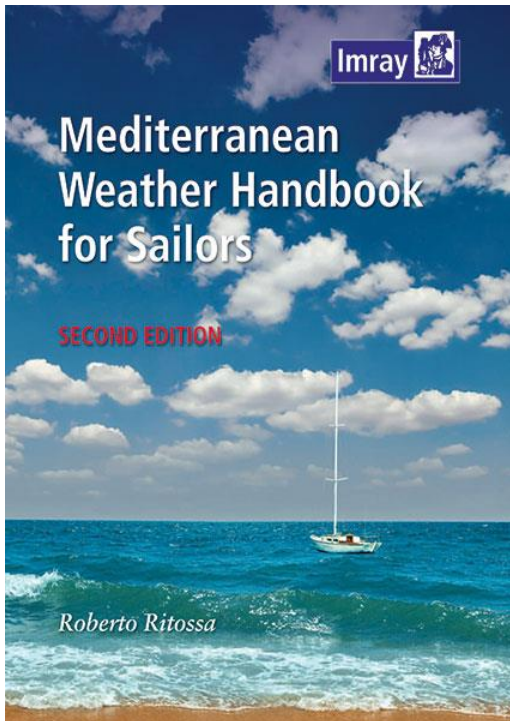
- **Manguel, 2014:39**

Den oprindelige betydning af læsning

- Ordet 'read' på gammel engelsk: at iagttage, tage imod råd, at overveje.
- Den angelsaksiske konge, *Æthelred the Unready* (den rådvilde) blev efter sin død kaldt sådan, fordi han ikke var i stand til at tage mod råd. Han var ikke 'ready'
- Læsning, betød "being ready"- at være klar til at håndtere udfordringer i ens konkrete omgivelser: det indebærer at navigere i terræn og via ruter og fænomener som stjernerne, spor og vejret.

Hvad er læsning?

I bred forstand:
se systematik i vores omgivelser, så vi kan handle

I snæver forstand:
at afkode (alfabetiske) symboler, så vi kan forstå sprog

I multimodal forstand:
en kropslig aktivitet

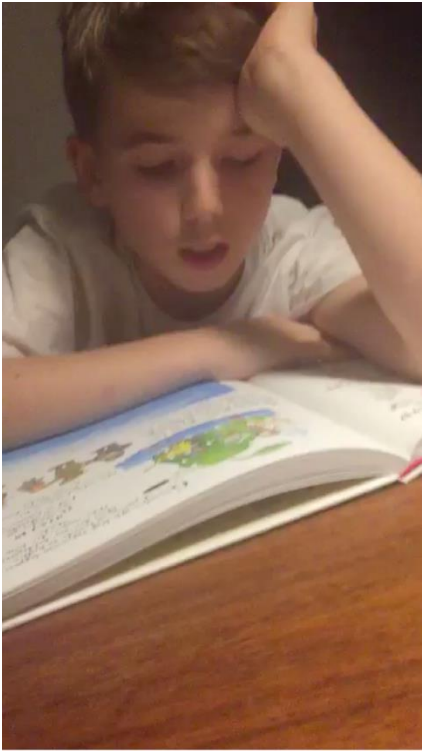
...Det brede læsebegreb - literacy

Hvordan kommer vi ind i læsningen?

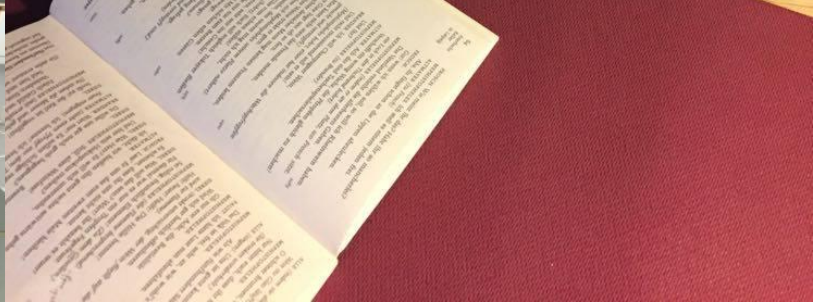
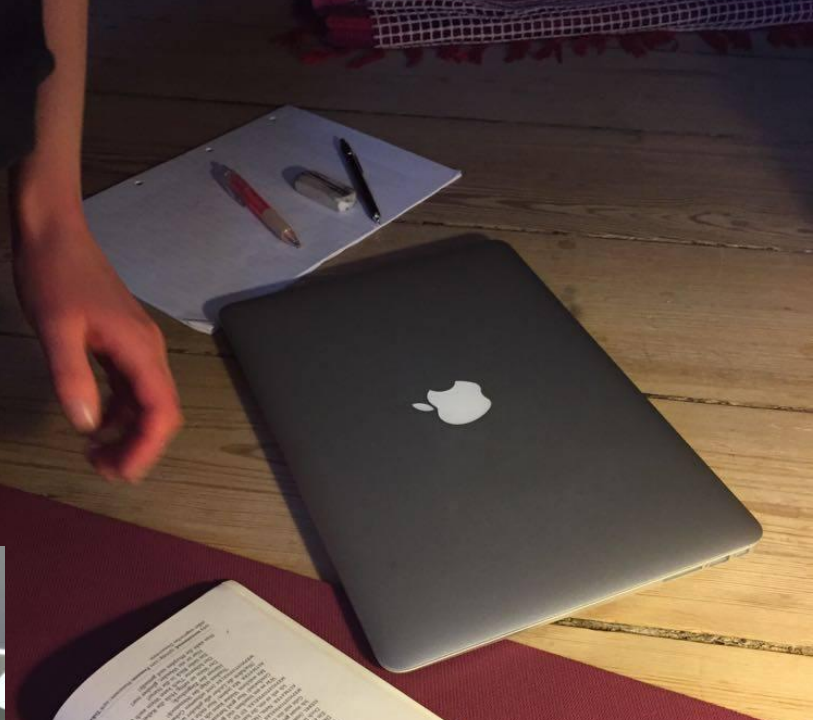
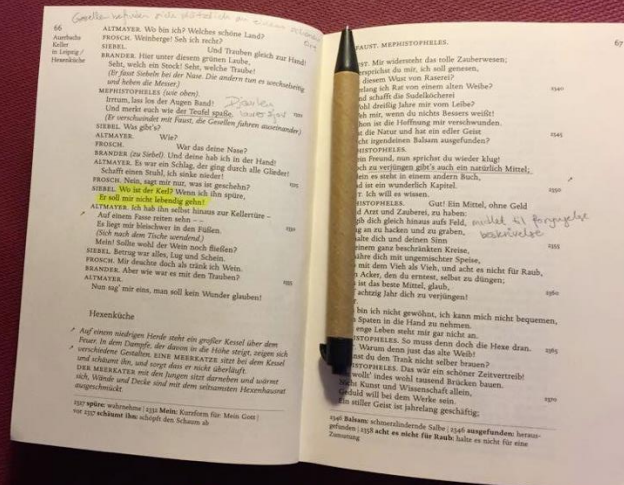
- **H.C. Andersen** er en dansk forfatter og digter. Han er født d. 2. april 1805 i Odense og død d. 4. august 1875 i København. Han er særligt verdensberømt for sine eventyr. Faktisk er han så kendt, at alle børn i verden kender til ham. Han har skrevet.....

Svar: Ja/Nej

- i: H.C. Andersen er en verdensberømt forfatter der er kendt for sine noveller [nej]
- ii: H.C. Andersen døde i Odense i 1875 [nej]
- iii: H.C. Andersen er en verdensberømt forfatter, som alle børn i verden kender til [nej]

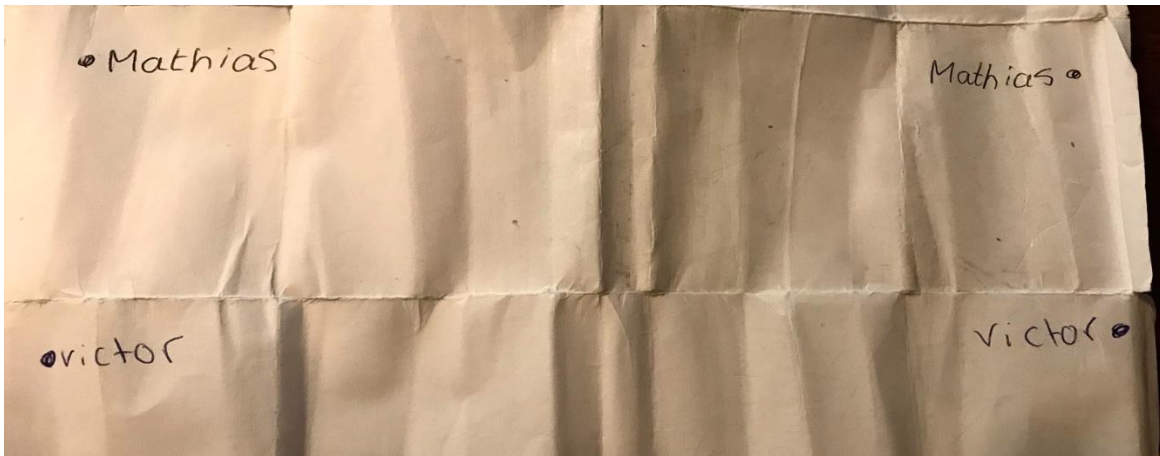

Hvorfor er læsning svært?

- Hjernens plasticitet gør, at den genbruger funktioner fra et formål til andre: ansigt- og objektgenkendelse → symbolgenkendelse (L-T samlinger).
- Ting og personer i verden er de samme uanset hvilken side vi ser dem fra → alfabetet giver nogle problemer her.

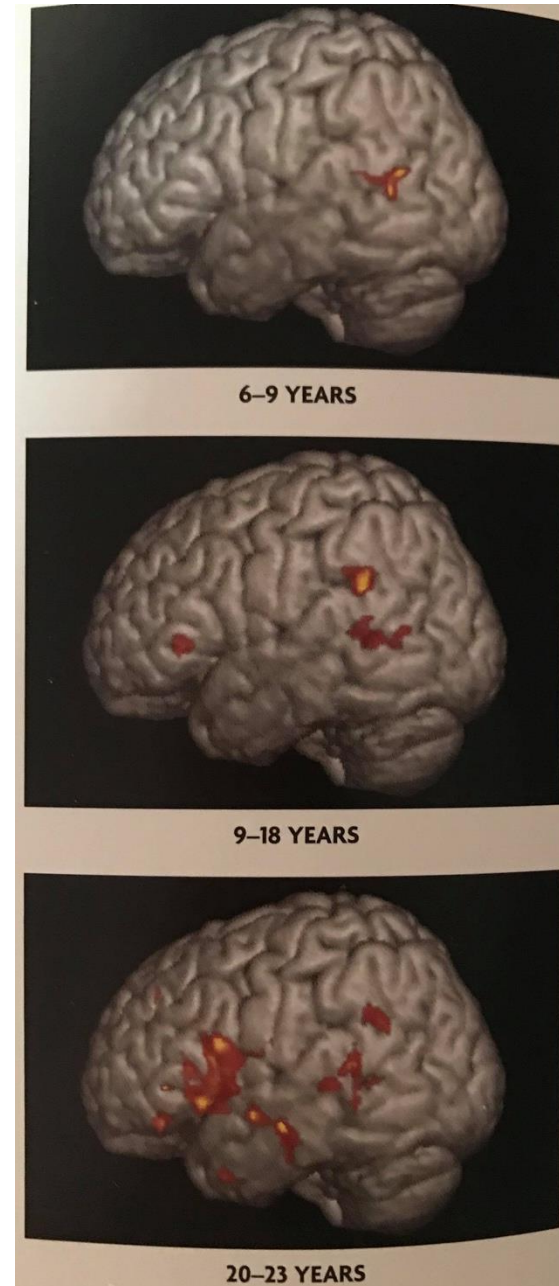

d b
p q

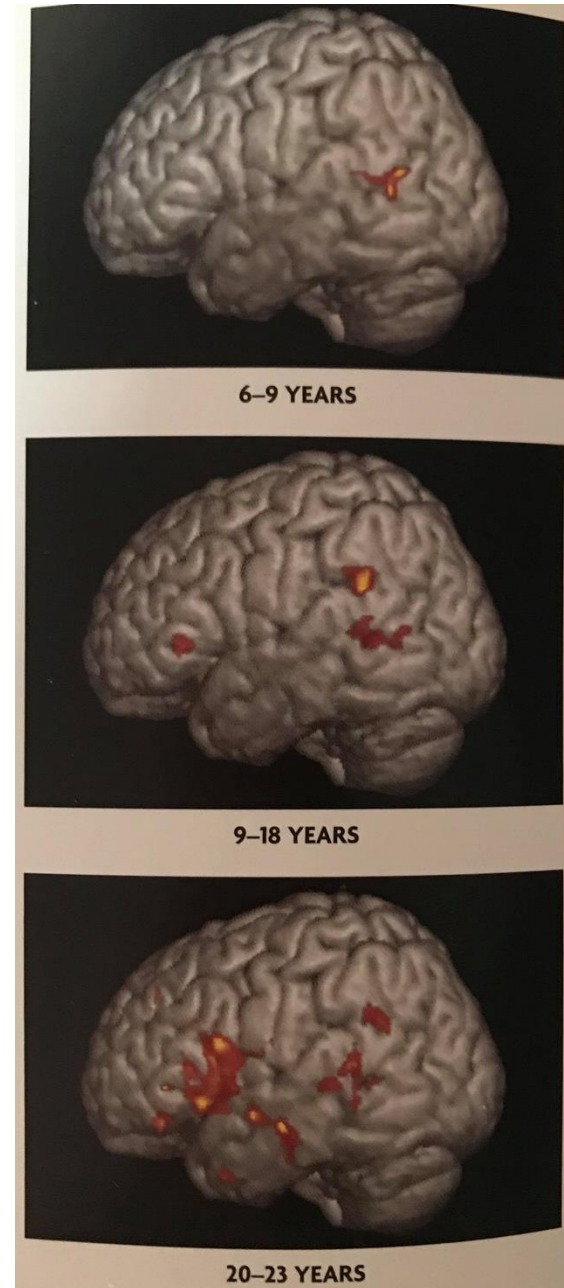

Læsning og alder og forestilling

- Men hvorfor har vi et meget snævert fokus på læsning som ind- og afkodningssystem? Måske fordi det passer med vores observationer og det vi ser i hjernen når vi lærer at læse.
- Flere stadier → øget kompleksitet, det gør også læsningen mindre mekanisk og mere dynamisk
- MEN: vi har målt læsning her i snæver forstand. Ikke pauserne. Og eksperimentelt!

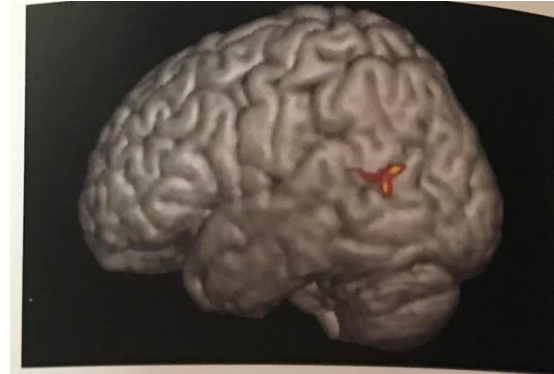
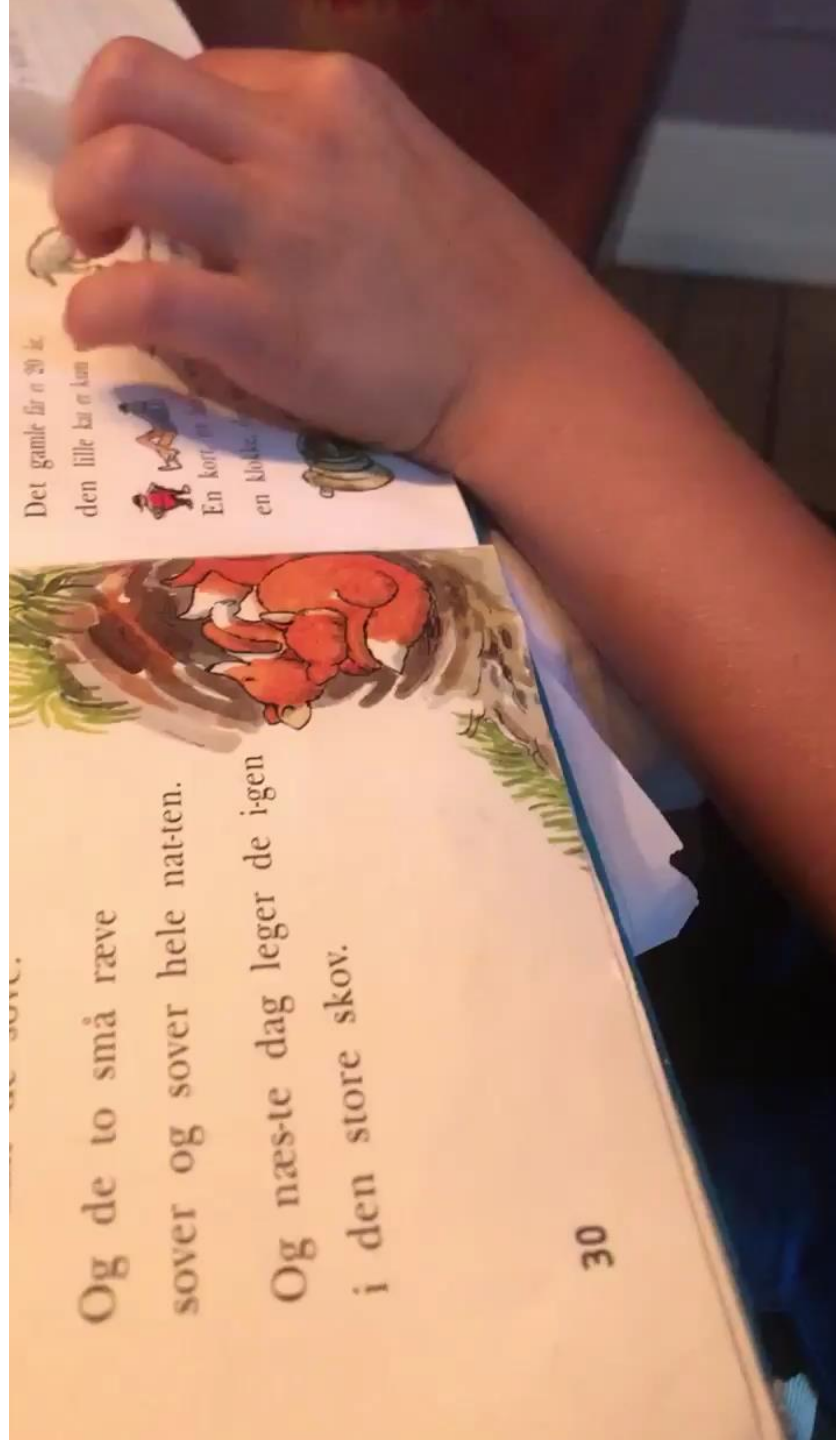
Vi har IKKE undersøgt disse situationer...

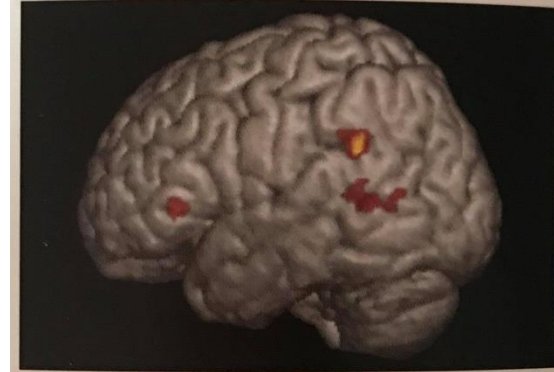
...Og disse kan vi slet ikke håndtere i en skanner...

Rytme – krop, haptisk

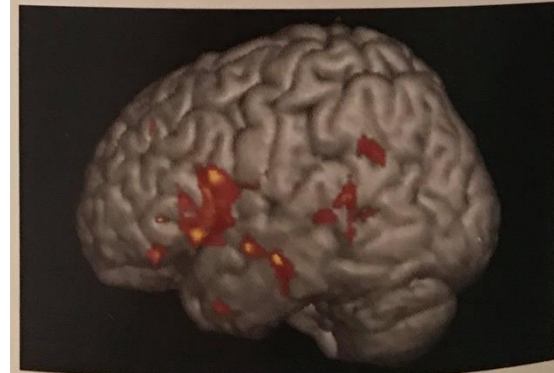
Ikke bange for at fejle.

6-9 YEARS

9-18 YEARS

20-23 YEARS

Læsning før vi kan læse... krop og kontekst

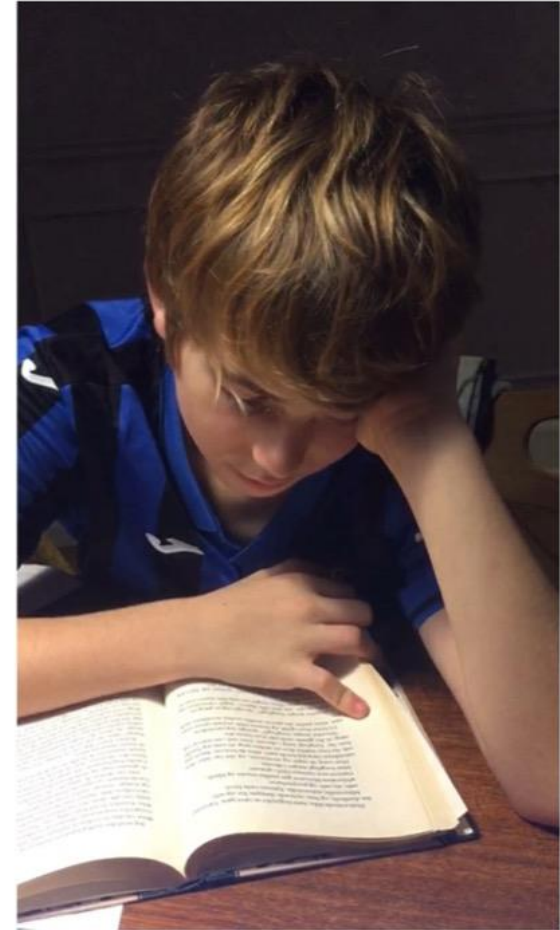
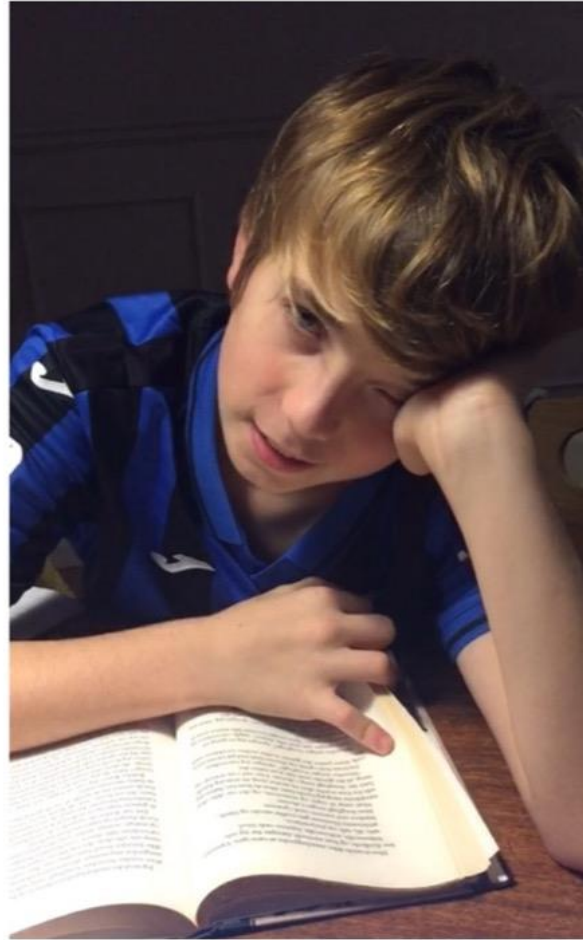
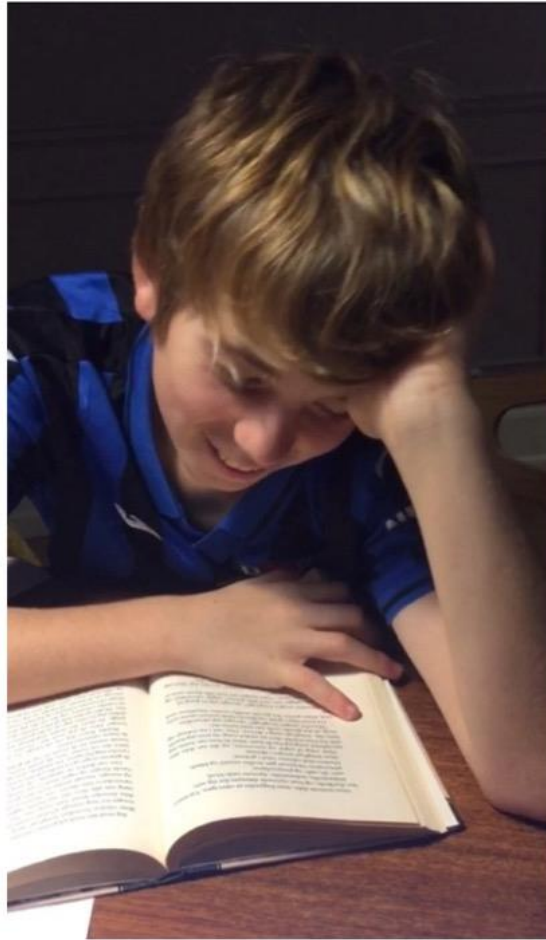

Bogstav-lyd forbindelse & højtlesning og prosodi

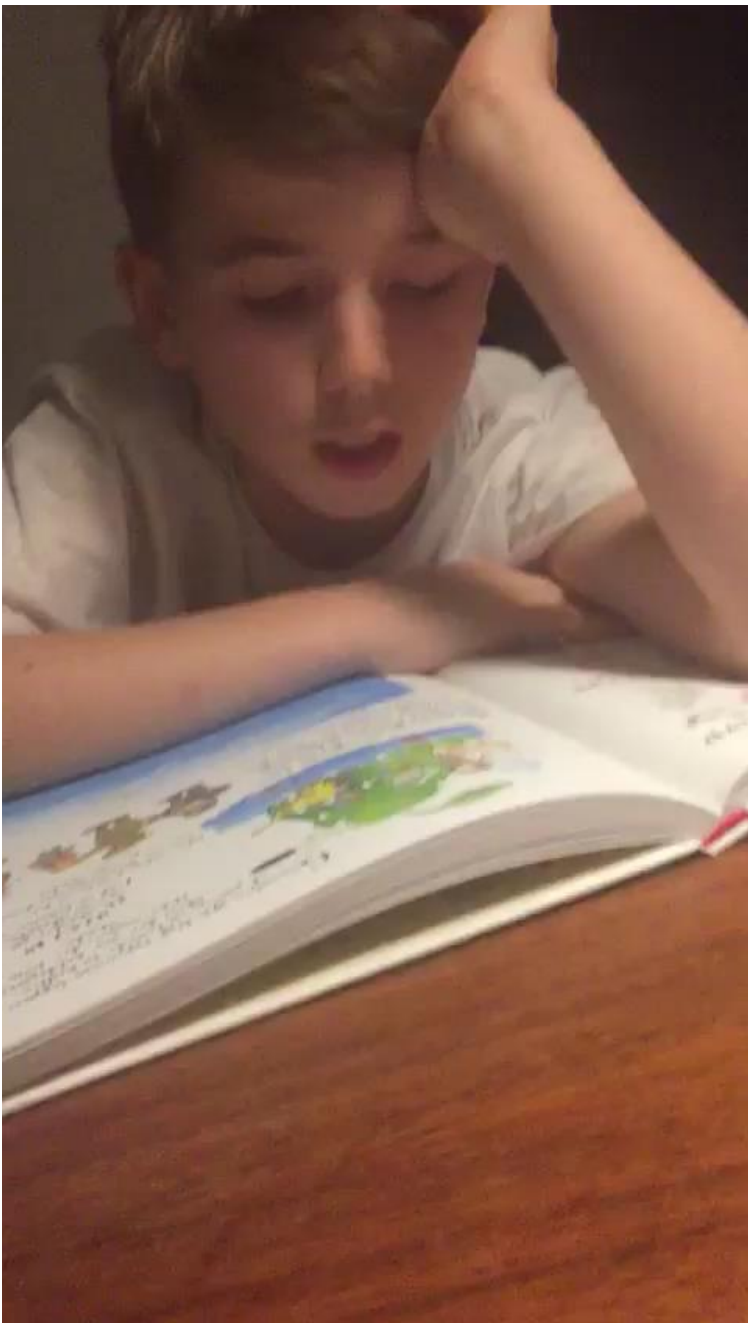
Skiftet

- Fra læselyst, leg og kropslighed til stille læsning, korrektion og selvrettesættelse
- Forventninger til læsning som stille, mental og flydende fortolkningsproces
- Frustrationer eller 'dygtige' læsere, der kender systemets belønningmekanismer – vi frasorterer originalerne og de skæve, kreative læsere

Tekst: ***hjertets røde blod.***

Læsning: ***hjerter røde blod*** - 4 gange → "Det lyder næsten som et navn"

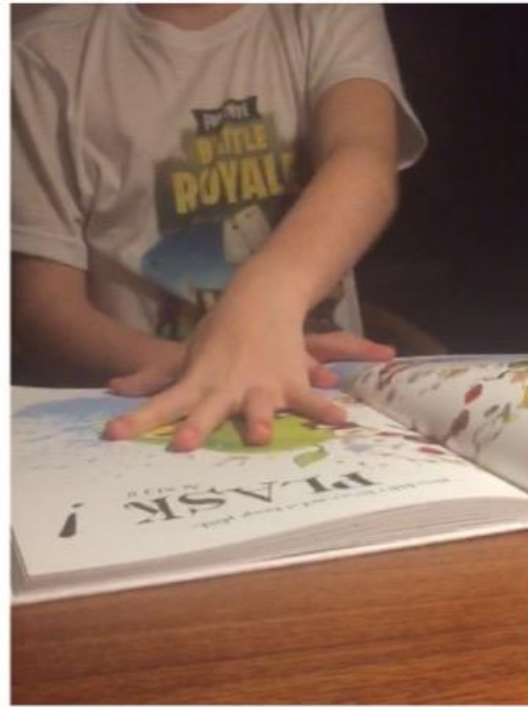
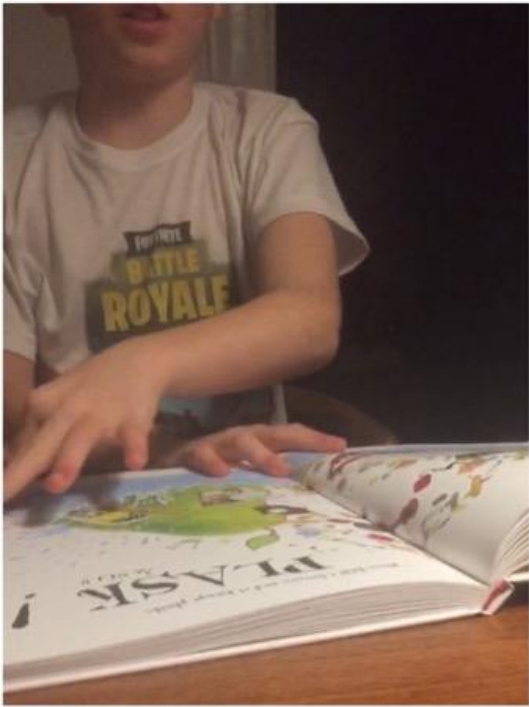
Da de kra kla.. trede op **ÅRH** jeg vil gerne prøve at bo der mand – der er ordentlig meget mad. (2.0) Da de kla klar klared klarede op igen...

APs

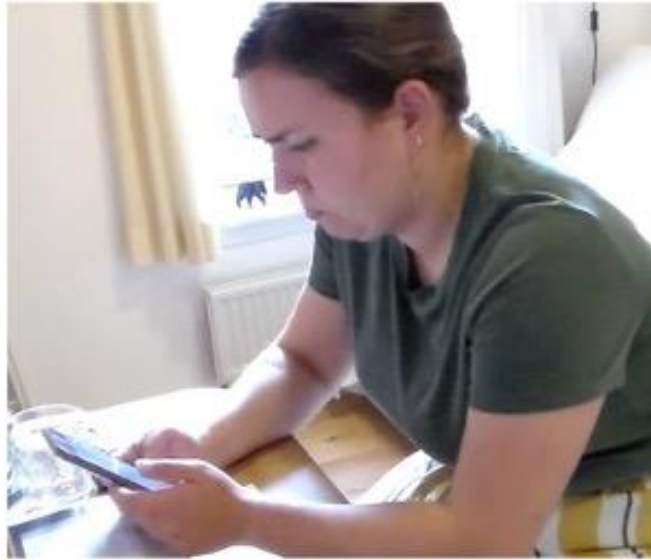
Hænderne læser med

Medie og kropslig dynamik

Picture A

Picture B

Picture C

Picture D

Picture E

Picture F

Picture G

Medie: formål

”Man kan ikke entydigt konkludere, at skærme og digitale teknologier påvirker elevernes læsesituationer i skolen negativt eller positivt. Man kan derimod argumentere for, at forskellige medier, fx en trykt bog, en stak printede kopier, en e-reader eller en læringsplatform via en computer, giver eleverne forskellige muligheder for at læse og arbejde med skrevne tekster i kraft af deres design, men også i kraft af den kontekst, de anvendes i. I denne artikel introducerer vi en oversigt, der kan assistere undervisere i at træffe valg om brug af medier ud fra den specifikke undervisningskontekst.” (David, Freund, Watson & Trasmundi, 2024)

Kroppen, dynamik og pauser

- Kan vi sætte tempoet ned – eller styre det?
- Kan vi arbejde med pause og et andet flow begreb
- Kan vi tale om andet end ”den flydende læsning”?
- Kan vi øve os på at blive mere legende og mindre målorienterede. Mindre ‘perfekte’ læsere?

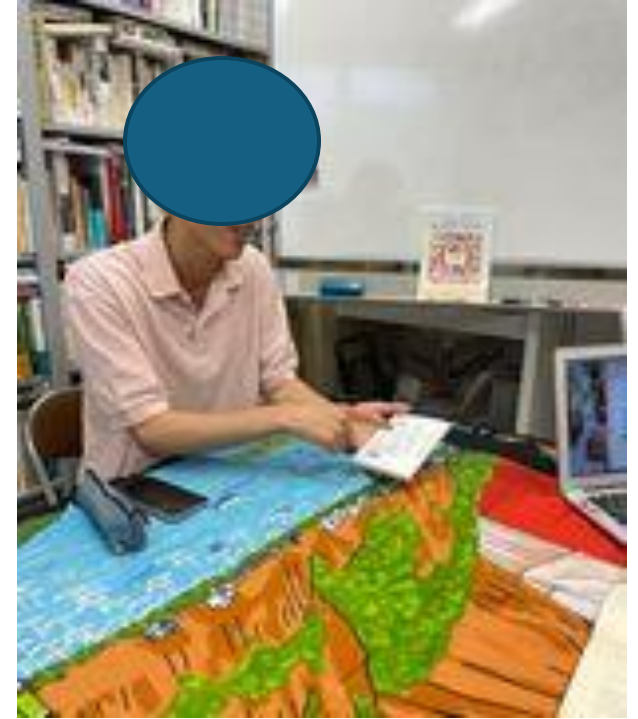
- Forestillingskraften som en fornemmelse mod noget, en åbning – ikke nødvendigvis ide!

Ma og *Senu-hima* i japansk Noh teater

ma (a “living pause”) connects one mind to another; this reflects the moment of senu-hima (“no-action”) in Noh theatre. Empty time when one does nothing.

Japanske studerende

”I kommunikation kan for mange or skabe en konflikt. Men **ma** er som en blød svamp, der maseres. **Ma** kan skabe et øjeblik til at trække vejret og få ro på.”

”I læsning er **ma** steder mellem kapitler, sektioner, og skaber øjeblikke til at stoppe, pause. Og når man læser på papir opstår det når jeg bladrer i siderne. **Ma** er vigtig for at kunne forstå, hvad bogen siger. I digitale tekster opstår de øjeblikke ikke på samme måde, som når jeg bladrer i en bog. Og jeg gør det ofte når jeg læser – bladrer frem og tilbage for bedre at kunne forstå” (se på billedet)

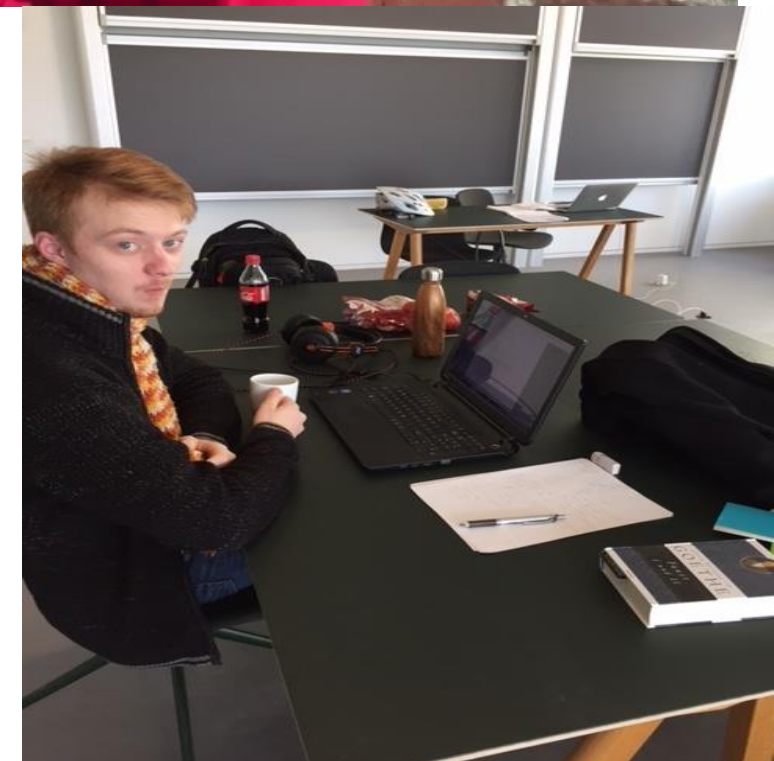
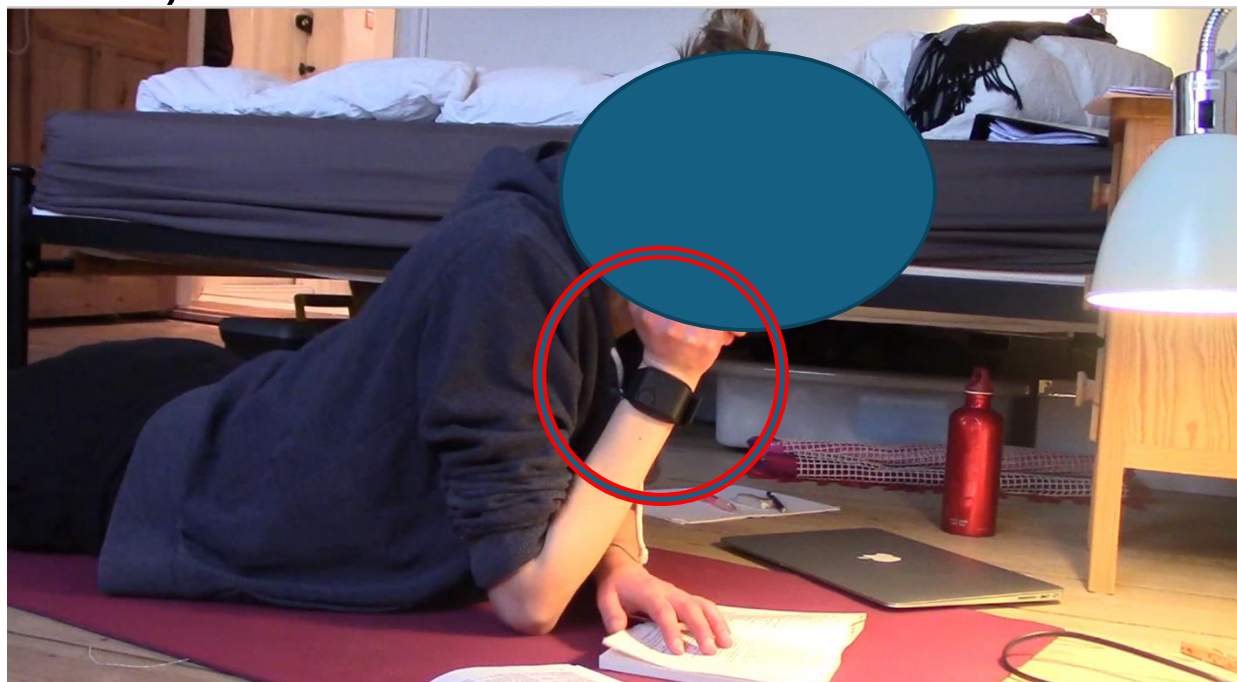
Ma i praksis og teori

- “**Ma** opstår i læsning, når jeg møder kontekster, jeg ikke forstår. Jeg stopper stopper op og bruger **ma** til at tænke og forstå. Det er et øjeblik – **ma** får mig ud af verden så jeg kan forstå den og tilbage igen. Og det er en god ting. Japansk kultur respekterer **ma** – og stilhed mellem ting”.
- “Jeg kan læse, når jeg har **ma**, men læsning i sig selv skaber ikke **ma**. Så det er der og det er der ikke på samme tid.” Man skal gribe øjeblikkene og gå med dem, man skal lade dem opstå.

“Questions such as “where is it located,” “what space does it occupy,” and “what is its duration” are not apt regarding ma. Its nature is non-topological; ma is not measurable, and is essentially qualitative. It may be exactly apprehended in a realm of possibilities. It is therefore reasonable to develop a sense of ma, and investigate the functioning of ma, in practice.” (Masayoshi Morioka, 2015: 85)

Hvordan håndteres frustrationer?

- Læse videre
- Stoppe op – fiksering - frustration
- Anvende flere ressourcer (stemme etc.)

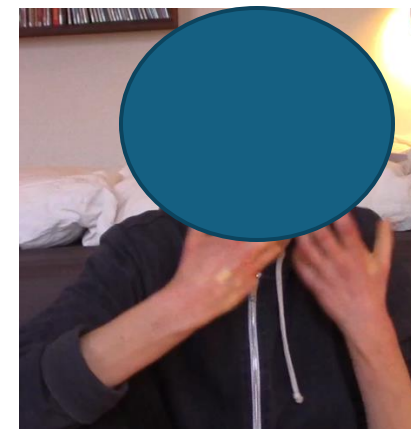

Interview-data

I: “Hvorfor læser du højt?”

”det, at jeg kan høre det – det, at det ikke bare er en stemme inde i mit hoved, men at jeg faktisk kan høre det, gør, at jeg kan fokusere min opmærksomhed; at min tanker så at sige **flyttes i baggrunden** [...] Jeg kan lide at bruge flere sanser for på en eller anden måde, altså så er det det eneste, jeg behøver at fokusere på.

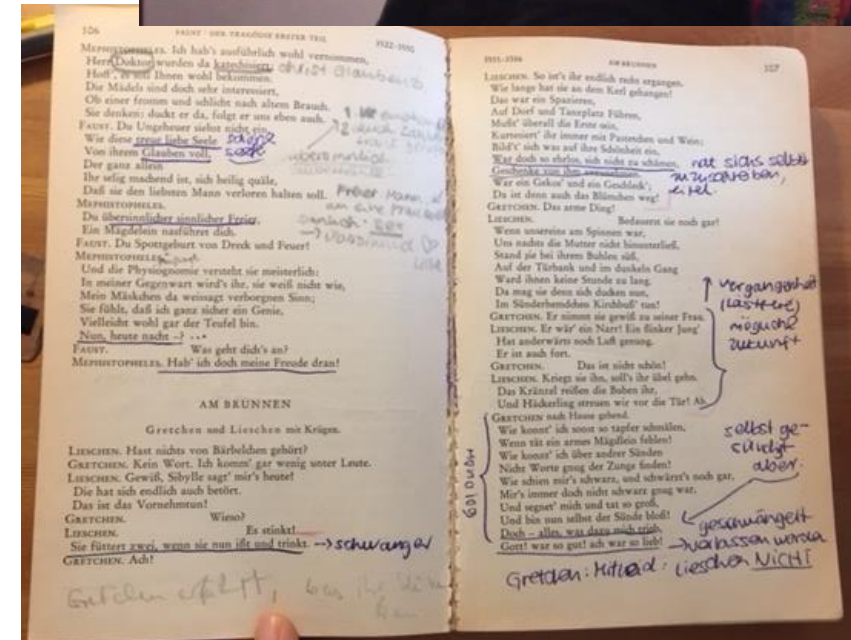
“Jeg synes tysk er fedt, jeg elsker at tale det, så derfor er det også... det er bare cool, synes jeg at læse højt og høre det og **samtidig føle det i munden**, hvordan ordene sådan føles”

Læsning involverer mange handlinger

Note-tagning – hvordan, hvad og hvor meget?

“Jeg brugte også bogen i gymnasiet, og jeg ser først nu, at jeg skrev med en kuglepen. Det ville jeg **aldrig** gøre i dag; det ser virkelig grimt ud – at se markeringerne i bogen, men det tænkte jeg sikkert ikke over dengang.”

Når man skal gøre det hele perfekt, bliver læsningen trættende. “Jeg hader at læse”

- ”Jeg SKAL bare skrive alle tanker ned [red: når hun læser til undervisningen]. Nogle gange er det måske okay at de bare er en del af oplevelsen – **at du har nogle tanker og associationer og de behøver ikke at blive skrevet ned** [...] men når jeg læser og jeg skal bruge det til noget, så er det pludseligt nødvendigt.”
- Læsning i forbindelse med uddannelse er ‘perfekt’ ‘styret’ og ‘ikke afbrudt’

Cf. **Jensen**, 2022. *Min kuglepen er en sporhund når jeg læser*. Syddansk Universitet

En ting gik igen i alle vores studier

Afbrydelse af stabilitet: via note-tagning, gestik, pauser, blik, etc.

Hypotesen:

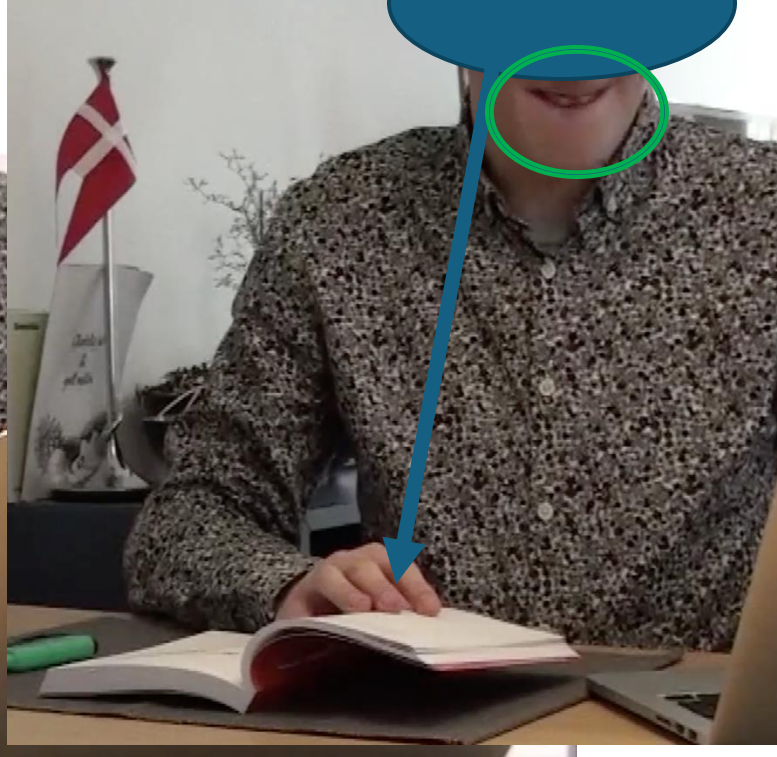
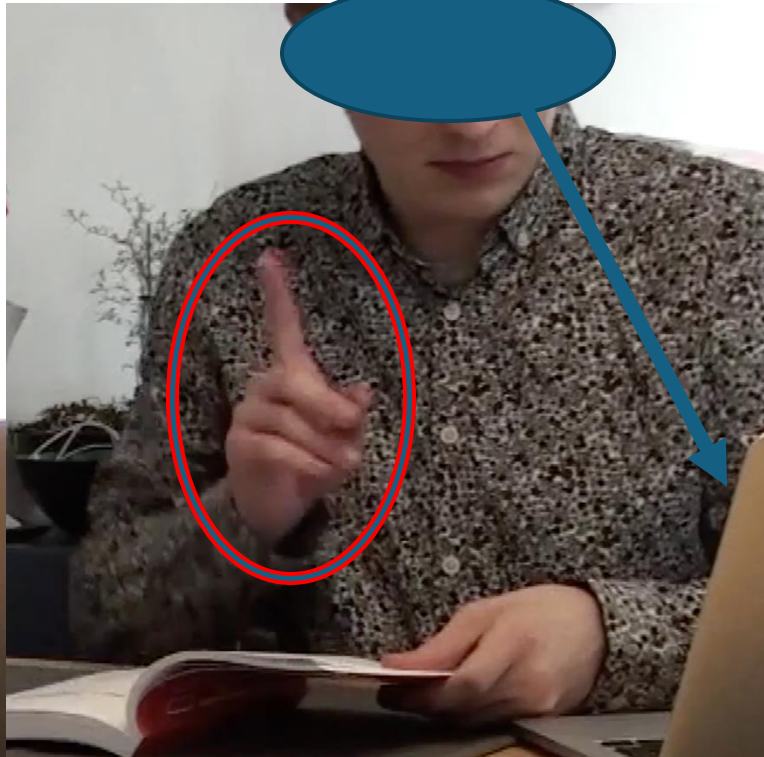
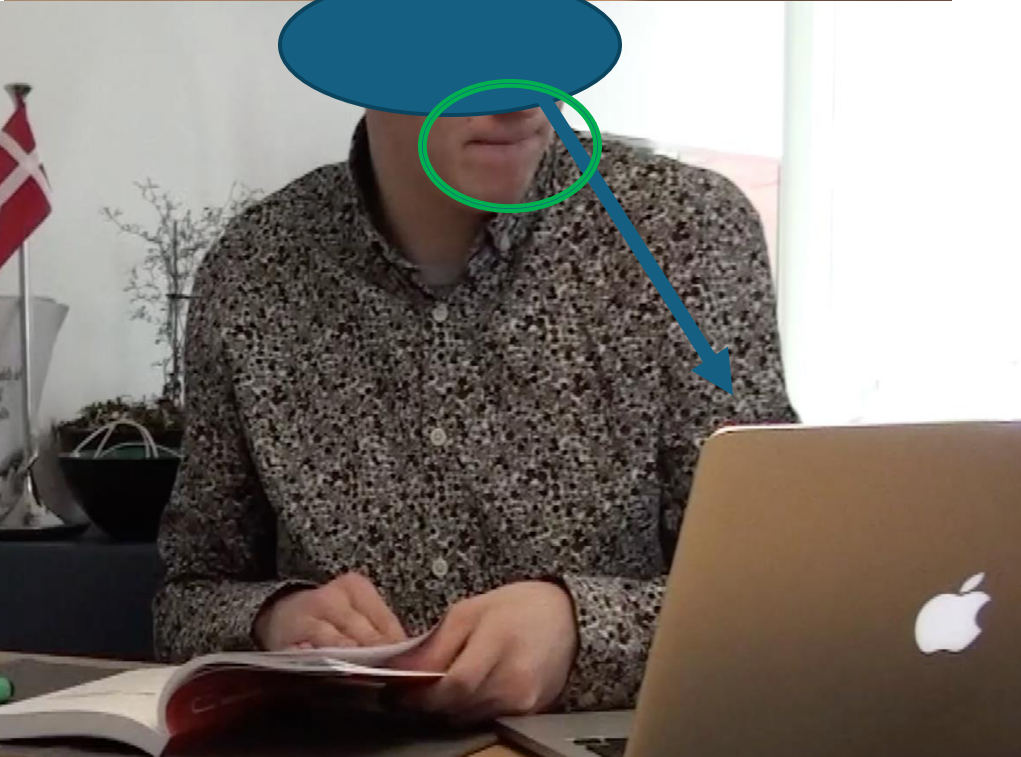
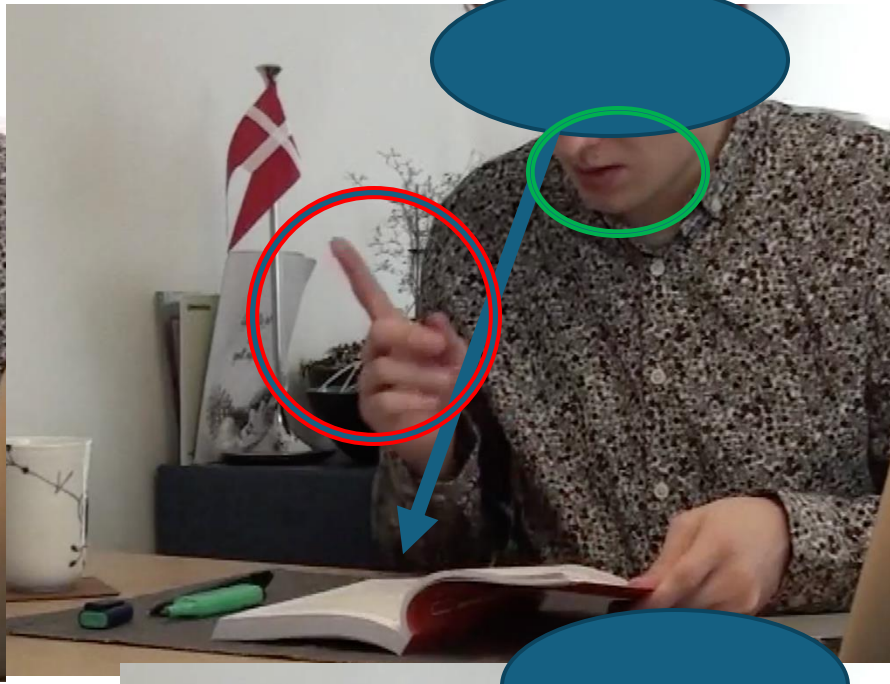
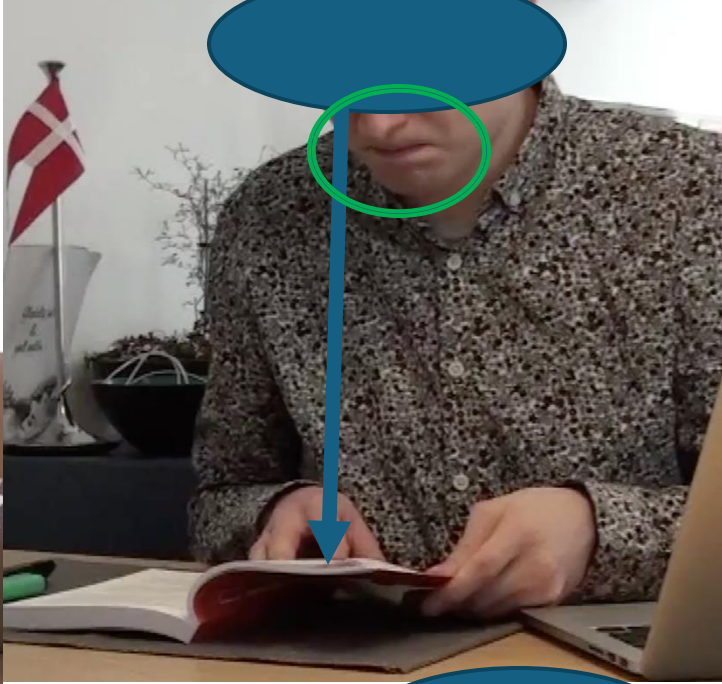
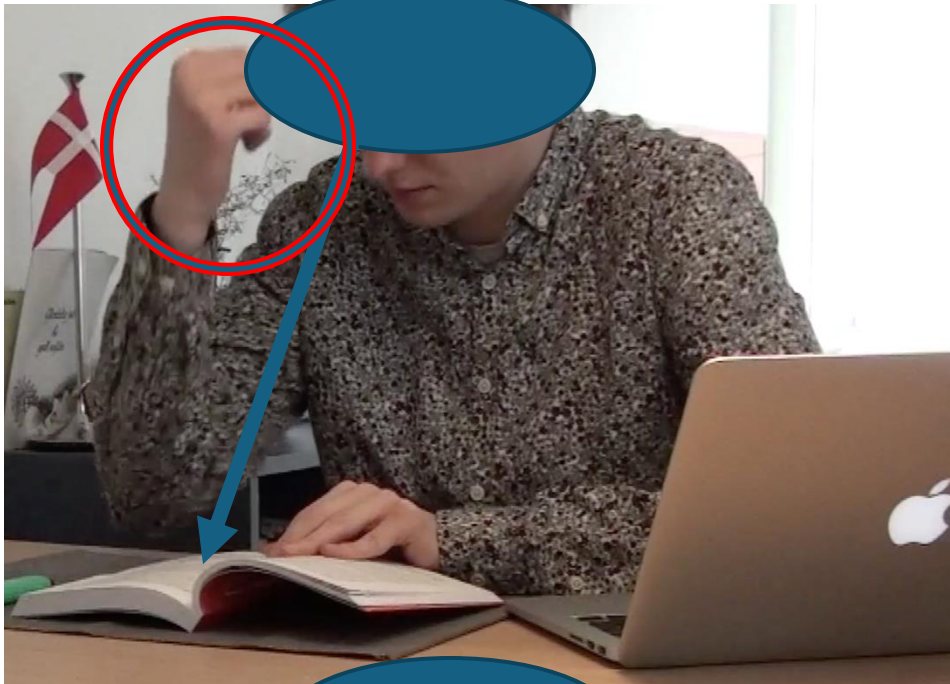
Læsere som skaber et dynamisk flow outperformer de læsere, der skaber et stabilt læse-flow - når læsningen måles på parameter som kreativitet og forestillingsevne.

Thinking begins with in what may fairly enough be called a forkedroad situation, a situation which is ambiguous, which presents a dilemma, which proposes alternatives. As long as our activity glides smoothly along from one thing to another, or as long as we permit our imagination to entertain fancies at pleasure, there is no call for reflection. Difficulty or obstruction in the way of reaching a belief brings us, however, to a pause. [...] Reflective thinking, in short, means judgement suspended during further inquiry; and suspense is likely to be somewhat painful.

- **Dewey 1910: 11ff.**

At rumme kompleksitet – med hele kroppen

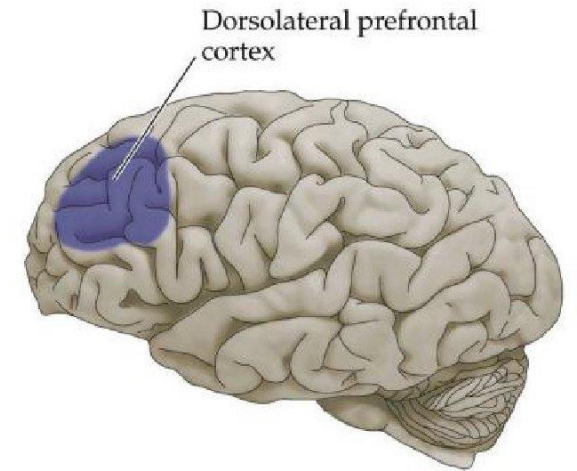
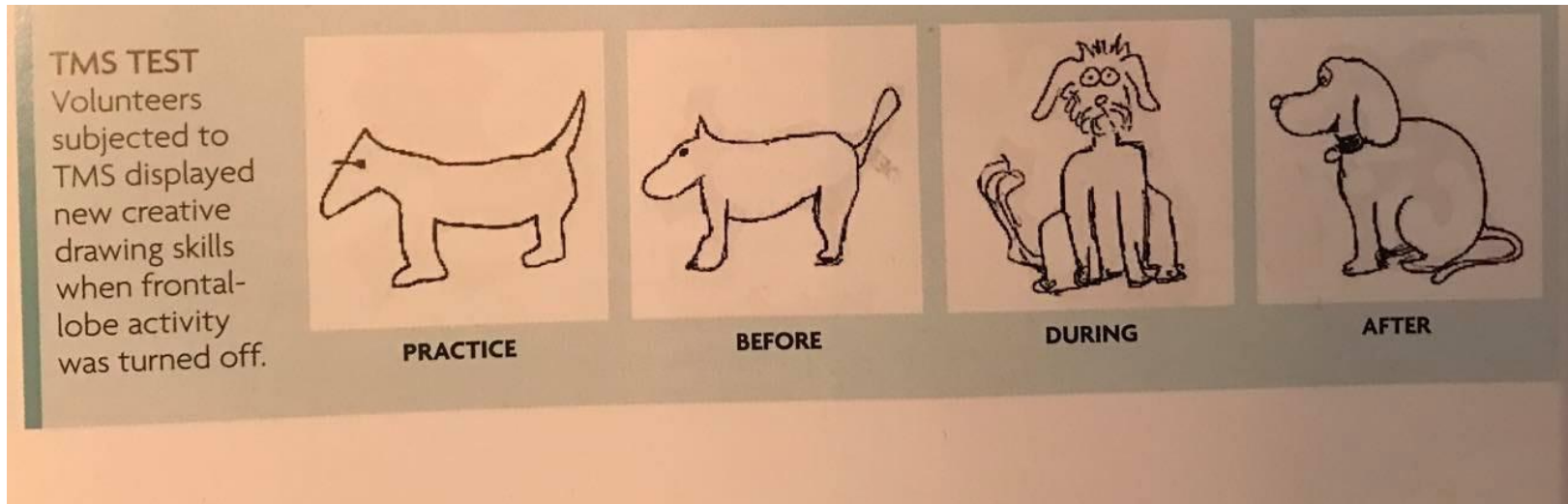
Læsedagbogen

- Formålet med læsningen
 - *At opfylde forventningerne i læseplanen og at få en grundig forståelse af kapitel 5.*
- Ifølge dig, hvad var så det mest vigtige i teksten (citat, emne, tema)?
 - *Der var ikke noget der var vigtigere end noget andet.*

Pause – en del af læsningen

Uddannelsesmæssige implikationer: space of possibilities

Carter, R. (2009). *The Human Brain Book*: London: Dorling Kindersley

Opgave-mode – skaber vaner, rutiner og tunnel vision. Derfor skal vi IKKE sætte forestillingskraften på formel og træne den analytisk.

Men måske træne afvigelser, opsøge refleksionsrum *i læsningen*.

Forestillingskraft og læsning

- Hvis vi træner vores forestillingskraft IMENS vi læser (og ikke post festum som analytisk refleksion), så ændrer vi vores attitude til og engagement med teksten.
- Vi kan faktisk lære (neuralt og kropsligt) at agere anderledes og dermed skabe en anden tilgang til det at læse i bred forstand.
- Vi kan uddanne mere kreative individer der måske er klædt på til en fremtid, der ikke kan forudsiges, eller reflekteres frem.

BLIV ENDELIG VED...

...med at studere læsning i snæver forstand også! Men i alle dens variationer, og med alle dens formål!

Jeg ønsker blot at vi overvejer at brede læsebegrebet ud, så vi får plads til forestillingskraften i mikro-processerne.

Tak

